

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

MUHAMMET POLAT

ERZURUM İLİNDE LİSELERDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİNİN SPOR VE FARKLI DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç.Dr. YAŞAR ÇORUH

AĞRI-2016

T.C.

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAY FORMU

Yrd.Doç.Dr. Yaşar ÇORUH danışmanlığında, Muhammet POLAT tarafından hazırlanan bu çalışma 15.06.2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı'nda. Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği/oy ~~çokluğu~~ (.../...) ile kabul edilmiştir.

Başkan :İmza : Doç.Dr. Erdoğan TOZGÜL.

Üye :İmza : Doç.Dr. Göklen BAYRAKTAR

Üye :İmza : Yrd.Doç.Dr. Yaşar ÇORUH.

Üye :İmza :

Üye :İmza :

Yukarıdaki sonucu onaylıyorum

Yrd.Doç.Dr. Metin ERKAL
Enstitü Müdürü

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre hazırlamış olduğum “ Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi“ adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Δ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Δ Tezimin.....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

[Muhammet POLAT]

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLolar LİSTESİ.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
1.BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.a.Problem Cümlesi	2
1.a.a.Alt Problemler	2
1.b.Araştırmanın Önemi.....	3
1.c.Araştırmanın Varsayımları	3
1.d.Araştırmanın Sınırlılıkları	3
2.BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
2.a.Empatinin Tanımları.....	4
2.b.Empatinin Tarihsel Gelişim Süreci	6
2.c.Empatinin Çeşitli Kavramlar ile İlişkisi.....	7
2.c.a. Empati, Rol Alma ve Altruizm (Başkalarını Düşünme).....	7
2.c.b.Empati ve İçtenlik	8
2.c.c.Empati ve Sezgisel Tanı	8
2.c.d..Empati ve Özdeşleşme	8
2.c.e.Empati ile Sempati.....	9
2.d.Empatinin Faydaları	10
2.d.a.Empatik Dinlemenin Faydaları	10
2.d.b.Empatinin Kazandırdığı Değerler	10
2.d.c.Empati Yapmak ile Edinilen Değişimlere Baktığımızda;	10

2.d.d.Dengeli Empatinin Sonuçları	11
2.e.Empati Eğitimi	11
2.e.a.Empati Eğitim Teknikleri	11
2 f.Öğretmenlik	12
2.g.Spor	14
2.g.a.Empati ve Spor	15
3.BÖLÜM METOD	19
3.a.Araştırmanın Örneklemi.....	19
3.b.Araştırmanın Modeli	20
3.b.a. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	20
3.b.b.Bilgi Toplama Formu.....	20
3.b.c.Empatik Eğilim Ölçeği.....	20
3.b.d.Verİ Analiz Teknikleri	21
4.BÖLÜM: BULGULAR.....	22
5.BÖLÜM TARTIŞMA ve SONUÇ	33
KAYNAKÇA	39
EKLER.....	45
EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU	45
EK-2 EMPATİK EĞİLİM ÖLÇEĞİ.....	47
ÖZGEÇMİŞ.....	49

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı.....	22
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Spor Yapma Durumlarına Göre Dağılımı.....	22
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Yaş Dağılımı .	23
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Aile Yapıları Dağılımı	23
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı.....	23
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Aylık Gelir Dağılımı	24
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Bölümlerine (Branş) Göre Dağılımı.....	24
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Görev Sürelerine Göre Dağılımı.....	25
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Okul Türlerine Göre Dağılımı	25
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Spor Yapma Türlerine Göre Dağılımı	25
Tablo 11. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Haftalık Kaç Saat Spor Yaptıklarına Göre Dağılımı.....	26
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Spor Yaptaki En Önemli Nedenlerine Göre Dağılımı.....	26
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Boş zaman Değerlendirmesine Göre Dağılımı	27
Tablo 14. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre t-Testi Sonuçları.....	27
Tablo 15. Katılımcıların Spor Yapma Durumlarına Göre t-Testi Sonuçları.....	27

Tablo 16. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre t-Testi Sonuçları.....	28
Tablo 17. Katılımcıların Aile Yapılarına Göre ANOVA Sonuçları	28
Tablo 18. Katılımcıların Farklı Yaş Grubuna Göre ANOVA Sonuçları.....	28
Tablo 19. Aile Aylık Geliri Farklı Katılımcıların Farklı Yaş Grubuna Göre ANOVA Sonuçları.....	29
Tablo 20. Katılımcıların Branşlarına Göre ANOVA Sonuçları	29
Tablo 21. Katılımcıların Görev Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları	30
Tablo 22. Katılımcıların Çalıştıkları Okul Türlerine Göre ANOVA Sonuçları	30
Tablo 23. Katılımcıların Spor Yapma Türlerine Göre ANOVA Sonuçları.....	31
Tablo 24. Katılımcıların Haftalık Spor Yapma Saatlerine Göre ANOVA Sonuçları	31
Tablo 25. Katılımcıların Haftalık Spor Yapma Nedenlerine Göre ANOVA Sonuçları	32
Tablo 26. Katılımcıların Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdiklerine Göre ANOVA Sonuçları.....	32

ÖNSÖZ

Erzurum ilinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerine spor ve farklı değişkenlerin etkisinin olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada, desteklerini esirgemeyen değerli tez danışmanım Yrd.Doç.Dr. Yaşar ÇORUH'a, çalışmamda bana kıymetli zamanını ayıran saygı değer hocam Doç.Dr. Erdoğan TOZOĞLU'na, çalışmalarımda desteğinden dolayı Arş. Gör. Murat OZAN 'a, tez çalışmamın her safhasında tecrübesini, dostluğunu ve kardeşliğini benden esirgemeyen yüksek lisans öğrencisi Bilal ÇİNGÖZ 'e, çalışmalarımda yardımlarından dolayı kardeşim Ahmet POLAT' a sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca anket çalışmam esnasında bana yardımlarını esirgemeyen Erzurum Milli Eğitim Müdürlüğündeki liselerde görev yapan öğretmen arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Çalışmamın ve lisansüstü eğitimim süresince benden desteklerini esirgemeyen çok değerli aileme de sonsuz TEŞEKKÜR ederim.

Muhammet POLAT

ÖZET

ERZURUM İLİNDE LİSELERDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİNİN SPOR VE FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ.

Muhammet POLAT

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yaşar ÇORUH

2016, 61 sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Yaşar ÇORUH

Prof.Dr.

Doç.Dr.

Yrd. Doç.Dr.

Yrd. Doç. Dr.....

Bu araştırmanın amacı Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. Araştırmanın evrenini Erzurum Milli Eğitim Müdürlüğü'nün de görev yapan 1550 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem grubunu, Erzurum Milli Eğitim Müdürlüğü liselerde görev yapan farklı branşlarda ki 183 erkek, 137 kadın öğretmen olmak üzere toplam 320 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırmak için Dökmen'in (1988) geliştirdiği empatik eğilim ölçeği kullanılmıştır.

Verileri analizinde spss 21 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans dağılımı, iki bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi incelemek için T testi, ikiden fazla değişkenler arasındaki ilişkiyi bulmak için ise Anova Waryans testleri kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki fark p.0,05 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; empatik eğilim düzeyleri ile cinsiyet, medeni durum, spor yapma durumu, boş zaman değerlendirme tercihleri değişkenleri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bireylerin empatik eğilim düzeyleri ile yaş, aile yapısı, aylık gelir durumu, branş türü, görev süresi, okul türü, spor türü, spor süresi, spor nedeni değişkenleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Takım ve bireysel spor yapan bireylerin empatik eğilim düzeylerinin, spor yapmayan bireylerden yüksek olduğu tespit edilen bu çalışmada, spor yapma nedeni sağlıklı yaşam

ve sosyal aktivite olan bireylerin empatik eğilim düzeyi spor yapmayan bireylerden yüksek olduğu görülmüştür. Spor yapma durumuna göre bireylerin empati eğilimi açısından farklılıklar göstermediği çıkan sonuçlar arasındadır. Genel itibariyle spor yapan öğretmenlerin spor yapmayan öğretmenlere göre empatik eğilim düzeylerinin daha fazla olduğu gözükmemektedir. Buna göre sporun empati üzerinde olumlu bir etki yaptığını söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Empati, Empatik Eğilim, Eğitim, Spor, Öğretmen

ABSTRACT
THE RESEARCH OF TEACHERS SECONDARY SCHOOLS OF ERZURUM
ABOUT THE RELATIONSHIP BETWEEN THE LEVEL OF EMPATHETIC
TENDENCE ON SPORT AND DIFFERENT VARIABLES

Muhammet POLAT

Thesis Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Yaşar ÇORUH

2016, 61 page

Jury: Yrd. Doç. Dr. Yaşar ÇORUH

Prof.Dr.

Doç.Dr.

Yrd. Doç.Dr.

Yrd. Doç. Dr.....

The aim of this research is the research of teachers secondary schools of Erzurum about the relationship between the level of empathetic tendence on sport and different variables. 1550 Teachers who works for Ministry of National Education create the world of the research. The sample group consists of totally 320 people, 183 male and 137 female teachers, who have different branches and work in Ministry of Erzurum National Education. To search the relationship between teachers' empathetic tendency levels and different variables, empathetic tendency scale which belongs to Dökmen (1988) is used.

Spss 21 packet programme is used in analysis of datas. Frequency of distribution is used in analysis of datas, T test is used to examine the relationship between two variables, Anova Waryans tests are used to examine the relationship between more than two variables. Difference between variables are interpreted by considering p. 0,05 significance level. According to findings, it is determined that there is no significant differences between empathetic tendence levels and gender, marial status, sport doing condition, preferences of spending free time. It is observed that there is a significant differences between the tendency of individuals and age, family structure, monthly income condition, kind of the branch, school type, sport type, sport time, sport reason variables. It has been observed that empathetic tendency level of individuals who do team and individual sports is higher than individuals who do not do any sports and empathetic tendency level of individuals whose reason of doing sport is a healthy life

and social activity is higher than individuals who do not do sports. It is one of the results that there is no difference according to sport doing conditions. In general, it is observed that teachers who do sports have higher level of empathetic tendency level than teachers who do not do sports. According to this, we can say that sport has a positive effect on empathy.

KEY WORDS: Empathatic Tendency, Sport, Teacher, Empathatic, Education

1.BÖLÜM: GİRİŞ

Günümüzde psikoloji ve psikiyatrinin üzerinde sıklıkla durmuş olduğu önemli bir konudur empati. Psikiyatride ve psikolojinin çeşitli dallarında, özellikle de klinik ve sosyal psikolojide, gelişim, danışma, okul ve iletişim psikolojisi alanlarında empati üzerinde durulmakta ve bu konu ile ilgili çalışmalar yapılmakta, sosyal ilişkilerdeki anlamı araştırılmaktadır (Brems, 1988, Dökmen, 1994). Empati kavramı literatür olarak incelendiğinde farklı yazarlar ve kuramcılar tarafından farklı şekillerde tanımlandığı görülmekte, bununla beraber aynı kuramcılarının bile bu kavrama zamanla bir birinden farklı manalar verdiği görülmektedir (Pişkin, 1989). Empati sosyal ve toplumsal açıdan oldukça önem arz ederek üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisidir.

Eğitim öğretim kademelerinin her aşamasında bulunan öğretmenlerimizin, topluma faydalı bireyler yetiştirebilmesi için her açıdan tam donanımlı olması vazgeçilmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerimizin sahip olmaları gereken bilgi ve tecrübe gerektiren konulardan en önemlilerinden biriside hiç şüphesiz empati konusudur.

Empati, bireyin karşısındaki kişinin yerine kendisini bırakıp onun duygu ve düşünceleri doğru olarak anlayabilmesidir. Rogers'ın 70'li yıllarda yapmış olduğu empatinin tanımı herkesin üzerinde uzlaşıp katı bir niteliği olmayan şekli şöyledir: Kişi kendisini, karşısındaki kişinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlayabilmesi ve hissetmesi için olaylara onun bakış açısıyla bakması, anlaması ve bu durumu ona iletmesi sürecine "empati" denir (Dökmen, 2009).

Empatinin önemi her zaman ve her yerde önemli olmakla beraber, eğitim öğretim sürecinde bu önem bir derece daha da artmaktadır.

1.a.Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problemi, Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi olup öğretmenler arasında empatik eğilimleri açısından farklılığın olup olmadığının araştırılmasıdır. Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1.a.a.Alt Problemler

- Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri ile cinsiyetleri arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile yaşları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile aile yapıları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile medeni durumları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile aylık gelirleri arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile branşları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile görev süreleri arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile görev yaptıkları okul türleri arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile spor yapıyor olmaları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile hangi sporu yaptıkları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile haftada kaç saat spor yaptıkları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile spor yapmalarındaki en önemli amaçları arasında fark var mıdır?
- Empatik eğilimleri ile boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri arasında fark var mıdır?

1.b.Araştırmanın Önemi

Araştırma kapsamında empati kavramının öğretmenlerin düşünce yapıları, öğretmen-öğrenci ilişkileri boyutunda spor yapan ve yapmayan öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde verdikleri eğitimin kalite standartları açısından ne denli empati kabiliyetine sahip olduklarına bakmaktır. Yapılan çalışma ileriki zamanlarda yapılacak çalışmalara örnek olması açısından da önem arz etmektedir.

1.c.Araştırmanın Varsayımları

Araştırmadaki örneklem grubu evreni kapsadığı varsayılmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının geçerli ve güvenli olduğu varsayılmaktadır.

Örneklem grubunun sorulan sorulara içtenlikle cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.d.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada kullanılan bilgi edinme formu, empatik eğilim ölçeğinden elde edilen verilerle sınırlıdır. Araştırma, Erzurum ilinde liselerde görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır. Araştırma yaş, aile yapısı, aylık gelir durumu, branş türü, görev süresi, okul türü, spor türü, spor süresi, spor nedeni değişkenleri ile sınırlıdır.

2.BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.a.Empatinin Tanımları

Empati, günümüzde psikoloji ve psikiyatrinin üzerinde sıklıkla durmuş olduğu önemli bir konudur. Psikiyatride ve psikolojinin çeşitli dallarında, Özellikle de klinik ve sosyal psikolojide, gelişim, danışma, okul ve iletişim psikolojisi alanlarında empati üzerinde durulmakta ve bu konu ile ilgili çalışmalar yapılmakta, sosyal ilişkilerdeki anlamı araştırılmaktadır (Brems, 1988, Dökmen, 1994).

Psikologlar empatiyi iki şekilde tarif ediyor;

1. Empati, bir kişinin düşüncelerinin, hislerinin, algılamalarının ve niyetlerinin olduğu içsel durumlarının bilişsel farkındalığıdır.
2. Empati başkasının yaşantısına katıldığı hayal edilerek, diğer kişiye duygusal karşılık vermektir (Hoffman, 2000).

Rogers yapmış olduğu çalışmalar sonucunda empati ile ilgili şu bulgulara ulaşıldığını belirtmiştir:

1. İlişkinin başındaki empati, daha sonraki başarıyı belirler.
2. İyi bir terapist olabilmek için öncelikle empatik olmak gerekir.
3. Empati, bireyin özünü dile getirme ve bu olgunun ilerlemesiyle alakalıdır.
4. Olumlu terapide, terapiye gelen birey daha fazla empatik eğilimle yüz yüze gelmektedir.
5. Terapi sürecinde danışan ve terapist ayrımı dikkat çekmektedir.
6. Tecrübeli terapistlerin empatik eğilimleri daha fazla olabilmektedir.
7. Terapilerde empati özel bir vakadır ve uzmanlar bireyin çevresinden çok empatik eğilim göstermektedir.
8. Kişiliği oturmuş ve bütünlüğü sağlamış uzmanlar daha çok empatik eğilim göstermektedir.
9. Tecrübeli uzmanlar negatif yönde eğilim göstermektedir.
10. Terapiye gelen bireyler, empatiyi terapistten daha iyi değerlendirebilmektedir.
11. Akıllı olmak ve tanımlayıcı olmak değişkenlik gösterebilmektedir.
12. Empatiye dair oluşum süreci, empatik bireylerden öğrenilebilir (Rogers,1975).

Empati kavramı literatür olarak incelendiğinde farklı yazarlar ve kuramcılar tarafından farklı şekillerde tanımlandığı görülmekte, bununla beraber aynı kuramcıların bile bu kavrama zamanla bir birinden farklı manalar verdiği görülmektedir (Pişkin, 1989).

Empati terim olarak, başka insanların duygu ve düşüncelerinin ve bunların muhtemel manalarının objektif olarak farkına varma; karşıdaki kişinin düşünce ve duygularını temsili olarak yaşama anlamına gelmektedir (Budak, 2005).

Empati, bireyin karşısındaki kişinin yerine kendisini bırakıp onun duygu ve düşünceleri doğru olarak anlayabilmesidir. Rogers'in 70'li yıllarda yapmış olduğu empatinin tanımı herkesin üzerinde uzlaşıp katı bir niteliği olmayan şekli şöyledir: Kişi özünü, diğer bireyin yerine koyarak duygu ve hissiyatlarını gerçekçi olarak kavrayabilmesi ve bu durumu ona aktarması sürecine "empati" denir (Dökmen, 2009).

Empati ile ilgili günümüzde yapılmış önemli çalışmalardan biride Davis'in (1994) bu alanda yapmış olduğu çalışmadır. Davis empatinin duygusal ve kavramsal bileşenlerini ele almış, empatiyi "bireyin bir başkasının gözlemlenen deneyimlerine verilen tepkileridir" şeklinde tanımlamıştır (Hançer ve Tanrısevdi, 2003).

Duygulanımsal hassasiyeti ve bağı, psikolojik araştırma tarzını belirtmek için kullanılmış olan empati terimi, karşısındaki insanın algı, tavır, düşünce, duygu ve davranışlarını sanki kendisiymiş gibi düşünerek, onun baktığı ve yaşadığı açıdan bakması olarak tanımlanmaktadır (Tan, 1992, Shamasunder, 1999).

Ford empatiyi (1979), "benmerkezcilikten uzak davranış" diyerek tanımlamıştır. Ford'a göre üç tür benmerkezcilik vardır; bunlar şöyle sıralanabilir:

1. Görsel/uzaysal benmerkezcilik
2. Bilişsel benmerkezcilik
3. Duygusal benmerkezcilik (Ford, M. E. 1979).

Empatinin gerçekleşmesi için Adler, gözlem yapan kişinin olayları karşısındaki kişi gibi görmesi, onun bakış açısıyla olaylara bakması ve onun gibi hissederek onun davranışlarını sergilemesinin gerekliliği üzerinde durmuştur (Gençtan, 2005).

Empatiyi Bilgin, "diğeri "nin "diğeri" olarak anlamak ve onun yapabileceklerini tahmin etmek için çaba sarf etmek gerektiğini ileri sürmüştür (Bilgin N., 2003).

Empati Ömeroğlu'na göre yaşama başkasının bakış açısıyla bakıp o kişinin hissettiklerini hissedebilmek olarak genel bir şekilde tanımlanabilir (Ömeroğlu E.,2004).

Coulehan 2005 yılında insanı “homo empathicus” olarak adlandırıp, empatiyi insanların içsel durumlarını anlama ve durumlara uygun cevap verme yeteneği kazandıracağını belirtmiştir. Ayrıca kişiyi sınırlandıran bir yetenek olarak belirtmiş, empatinin kendiliğinden değil de sosyal çevreden etkilenerek gelişen ya da gelişmeyen bir yetenek olduğunu belirtmiştir (Kabapınar, 2004).

Carl Rogers (1975) empatiyi, bireyin herhangi bir olaya ilişkin olarak diğer bireyin düşünce ve duygularını anlayıp hissettiklerini özümseyip bu durumu ona aktarması süreci olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda temel üç öge yer almaktadır. Bunlar:

- Birey kendisini diğer kişi ile belirli bir konuya ilişkin olarak empati kurmaktadır.
- Bir konuya dair empati kuran birey diğer kişinin algıladıklarını anlayıp dönüt vermelidir.
- Birey empati kurduğu kişinin hislerini anlayıp, sözel olarak veya diğer fiili hareketlerle iletme (Rogers C.R. 1983).

2.b.Empatinin Tarihsel Gelişim Süreci

Empatinin tarihsel süreci araştırıldığında özellikle; Theodore Lipps'in Estetik adlı eserinde yer alan “einfühlung” kavramı empatinin bugünkü anlamıyla kullanılmasına katkı sağladığı görülmektedir. Lipps empatiyi kişinin karşısındaki kişiyi iç taklit yoluyla anlamaya çalışması olarak belirttiği görülmüştür. Titchener ise 1909 da Lipps'in yapmış olduğu tanımına farklı bir söylem kazandırarak “empathia” terimini getirmiş ve İngilizceye “empathy” olarak çevirmiştir. Empathia kelimesinin manasını “em” ve “patheia” sırasıyla “içine” ve “algılama” kelimelerinin birleşimidir. Araştırmacının empatiyi içsel bir algılama süreci olarak gördüğü söylenebilir. Buna rağmen, Titchener içsel algılama süreciyle karşımızdaki insanların duygularını tamamıyla algılayıp anlamamızın zor olduğunu söylemektedir. Bunun için son zamanlarda empati kavramını “başkasının duygularını bilmek” gibi bilişsel ve “sosyal zihinsel bağlanma” gibi sosyo-bilişsel bir kavram olarak ele alıp ilgilenmeye başlamıştır (Dökmen, 2005).

1900'li yıllardaki empatinin tarihi gelişimine bakıldığında şu süreçlerden geçtiğini görmekteyiz.

1950'li yıllarda empatinin bilişsel yönü üzerinde durulmuş olup kişinin karşısındaki bireyin yerine kendisini koyarak onu tanıyıp onun özelliklerini öğrenmesi üzerinde durulmuş olduğu görülmektedir.

1960'lı yıllarda ise empatide ön koşul olan karşındaki kişiyi anlamak olmasına rağmen bunun tek başına yeterli olamayacağı için bilişsel yönün yanında duyuşsal yönünde önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu dönemlerde empatinin karşısındaki kişinin düşüncelerinin aynısını, onun gibi hissetmek olduğu ifade edilmiştir (Dökmen,1988).

1970'li yıllara gelindiğinde ise empati karşısındaki kişinin duygularını anlayıp içinde bulunduğu durumu ona anlatması olarak tanımlanmış olup, diğer yıllara göre daha dar bir anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bu dönemde birey kendi düşüncesinden hissettiğinden ziyade karşısındaki kişinin ne hissettiği üzerinde yoğunlaşmıştır (Dökmen,2005).

1980'li yıllarda empatinin hem bilişsel hem duyuşsal öğeleri içerdiği görüşü kabul edilmiştir (Dökmen,1997).

1990'lı yıllarda ise empati bir olaya veya nesneye dışarıdan değil de içine girerek bakmak olarak tanımlanmıştır (Dökmen,2005).

2.c.Empatinin Çeşitli Kavramlar ile İlişkisi

2.c.a. Empati, Rol Alma ve Altruizm (Başkalarını Düşünme)

İnsanları düşünmenin iki belirteci; sıkıntı çeken başka birisinin aynı duygusunu hissetme yeteneği ya da empati ve diğerlerinin nasıl hissediyor olduğunu bilme kapasitesine başvuran rol alma yeteneğidir. Hoffman'a göre, çocuklar hissetmek ya da diğer bir kişinin duygusal durumlarını anlayıp paylaşma kapasitesine sahiptir. Bir çocuğun diğer birisinin sevincini ya da mutluluğunu yaşayabildiği gibi diğer bir çocuğun acısı bir gözlemcide benzer bir duyguyu meydana çıkarabilir. Bu empatik yetenek, sadece diğer birinin acılarını değil aynı zamanda çok üzüntülü duygularını da rahatlatan sosyal davranışlarda, birbirlerine tutunmak için, sık sık çocuktan motive eder. Sırası ile pozitif etkili hissetmenin sonucu olan sosyal davranışlar, çocuklara yardım etmede, başkasının hayatına katıldığını hayal ederek, benzer pozitif duyguları ortaya

çıkabilir. İfade, çocukların ne kadar çok empatik davranırlarsa sosyallikte o kadar çok terbiyeli olduktan beklentisini destekliyor.

Başkalarını düşünme (Altruizm) ve rol alma arasında açık ilişkiler olduğu da ortaya çıktı. Bir araştırmada, rol yapma eğitimi almış 6 yaşındaki çocukların, bir ihtiyaç sahibiyle paylaşma olasılığı, bu çeşit bir eğitim almamış çocuklardan daha çoktur. Bu çalışmalarla kazanılmış kanıt, rol alma yeteneklerinin çocuklardaki (başkalarını düşünme, altruizm) özverili davranışı artırdığını gösteriyor.

Özetlersek, başka insanları düşünme (altruizm) çok karışık ve çok örnekli davranışlar kümesidir. Sosyal davranış bilmecesi ile ilgili ipuçlarının yavaş yavaş ortaya çıkmasına rağmen, gelişimsel psikologlar henüz, çocukların yardımsever ve şefkatli olmalarını yükseltmek için, hiçbir öneride bulunamadılar (Parker ve Hetherington, 1993).

2.c.b.Empati ve İçtenlik

İçtenlik, samimi ve net olmalıdır. Danışanın kendini bilmesi, anlaması ve bunları karşılıklı danışma olgusu içerisinde yaşayabilmesini içerir (Köseoğlu, 1994).

Empati ve içtenlik terimleri birbirleriyle bağlantılı durumdadırlar. Empatik anlayış kişinin karşısındakinin iç dünyasına girerek, bunu kendi içinde yaşaması; içtenlik ise bunu yaparken aynı zamanda kendi kendine yaşantısını algılamak için çaba göstermesidir (Gençtan, 1981).

2.c.c.Empati ve Sezgisel Tanı

Empati ve sezgisel tanı birbirlerin karşısı gibi kavramlardır. Sezgisel tanı, bir kimsenin ihtiyaç ve isteklerini ortaya çıkarma, çözümleme ve formüle etme yeteneği ile ilgilidir. Burada bir yaşantıyı gözleme ve gözlenen yaşantıya yorum yapma söz konusudur. Empati de her türlü değerlendirmeden kaçınılmaktadır. Tanımlamada ise doğrudan doğruya bir değerlendirme amaçlanmaktadır (Akkoyun, 1982).

2.c.d..Empati ve Özdeşleşme

Özdeşleşme, bireyin başka bir bireyi rol alması ve bilinçdışı çalışan mental bir mekanizmadır. Bu bağlamda özdeşleşme, empatiden daha farklı olarak rol alınan kişi ile bütünleşme isteğidir (Goldstein, Michaels, 1985).

Özetle söylemek gerekirse özdeşleşmede iki kişi aynı benliği paylaşırken iki ayrı benlik birlikte olmaktadır (Akkoyun, 1982).

Özdeşleşmede bir kişi, karşısındaki kişiyi model alıp ve onun gibi davranma eğilimini gösterir. Burada birey, kendi özü yerine başka bir bireyin benliğini koymaktadır. Kısaca özdeşleşmede iki kişi aynı benliği paylaşıırken, empatide iki ayrı benlik birlikte var olmaktadır (Uğur, 2007).

2.c.e.Empati ile Sempati

Eski Yunancadaki “sympatheia” sözcüğünden (syn, ile; pathos, acı çekme anlamına gelmektedir) İngilizceye “sympathy” olarak aktarılan terimin kelime anlamı “birisiyle birlikte acı çekme” anlamına gelmektedir (Karabağ, 2003). Sempati duymak, karşımızdaki kişinin sahip olduğu duygu ve düşüncelerin aynısına sahip olmak demektir. Karşımızdaki kişiye sempati duyuyorsak, onunla birlikte acı çekeriz ya da seviniriz. Empati kurduğumuzda ise karşımızdakinin duygu ve düşüncelerini anlamak esastır. Kendimizi sempati kurduğumuz kişinin yerine koyup onu anlamamız şart değildir; sempatide ‘yandaş ‘ olmak esastır. Empati kurduğumuzda ise karşımızdaki kişiyle aynı duyguları ve görüşleri paylaşmamız gerekmez; sadece onun duygularını ve düşüncelerini anlamaya çalışırız. Bir insanı “anlamak” başka şeydir ona “hak vermek” başka şey. Empatide anlamak, sempatide ise anlamış olalım ya da olmayalım, karşımızdakine hak vermek söz konusudur (Dökmen, 1997).

Empati ve sempati farklılık göstermektedir. Sempati, anlayış gösterme, kişinin hangi durumda olduğunu anlama gibi bir durumdur. Bir tür yargılama, pozitif bir değerlendirmedir. Empati ise hemfikir olma ya da olmama diye bir şey yoktur, yaşantı olarak, hem entelektüel hem de duygusal ve yaşantısal yönden sanki bir anlamda o kişi olursunuz (Cüceloğlu, 1998).

Empati, bir başkası acı çekiyorken, mutsuzluğu ve hisleri ile ilgili olan sempati ile aynı değildir. Empatide, sen diğer kişinin, iyi ya da kötü hislerini, aynı hissedersin. Herkes bu tecrübeye sahiptir fakat bu durumda insanların ne kadar iyi olduğu konusunda, bireysel farklılıklar vardır (Garver ve Scheler, 1996).

2.d.Empatinin Faydaları

2.d.a.Empatik Dinlemenin Faydaları

Empatik dinleme, (ayrıca aktif dinleme ya da düşünceli dinleme denir) dinlemenin diğer kişiye olan güveni ve karşılıklı anlamayı geliştirici yanıt vermenin bir yoludur. O üçüncü şahıslar ve tartışmacılar için temel bir yetenektir, benzer bir şekilde, konuşmacının mesajını doğru bir şekilde yorumlamasını ve anlamasını, dinleyiciye olanaklı kılar ve sonra uygun bir yanıt vermesini sağlar. Cevap vermek, dinleme yolunun bütünleyici parçasıdır. Görüşmenin ve arabuluculuğunun sonuç kritiği olabilir. Empatik dinleme faydaları arasında;

- 1.Gerginliği azaltır,
- 2.Bilginin cesaretini ortaya çıkarır,
3. Güveni ve saygıyı inşa eder,
4. Tartışmacılara, duygularının açığa çıkarma olanağı sağlar,
- 5.Problem çözme işbirliğini sağlayan saf bir çevre yaratır (Salem, 1982).

2.d.b.Empatinin Kazandırdığı Değerler

1. Katı fikirlerden vazgeçirtir.
- 2.Problemin yüzeysel çözümünü ve düşüncesizliği yok eder.
- 3.Yapının tüm ayrıntılarını ve alışlagelmişin dışındaki sorun kalıplarını kolaylaştırır.
4. Farklı düşünmeyi geliştirir ve samimi açık fikirli olmayı yükseltir.
- 5.Derin düşünmede ısrarcılığı alışkanlık yapar, esnek bir şekilde, birbirini izleyen sorunları incelemekle meşgul eder (Traversy, 2008).

2.d.c.Empati Yapmak ile Edinilen Değişimlere Baktığımızda;

- Empatik bakış bireyi bencillikten kurtarır.
- Empati ilişkileri düzenlemede de birincil unsurdur. İletişimi arttırdığı gibi, karşımızdakini anlamadan anlaşılma istemek mantıklı değildir.
- Empati kurmadan yaşanan ilişkiler ancak akıl hocalığı düzeyinde kalır, “ben sana dememiş miydim” den öteye gidemez.
- Hepimiz akıl verilmesinden ziyade duygularımıza ortak olunsun isteriz.
- Karşımızdakini anlayıp anlaşıldığımızda hissettiğimizde ilişkilerimiz daha içten ve derin bir duruma dönüşüyor.

- Zira kişi karşısındakine hassasiyet ve duyarlılık kazanarak sadece kendini hayatın merkezinde görmekten vazgeçerek gözünü ve kulağını diğerklerine de çevirebilir.
- Bu tarafıyla da sadece psikolojik olarak değıl, sosyolojik anlamda da empatinin önemi yadsınamaz (Uçal, 2008).

2.d.d.Dengeli Empatinin Sonuçları

İnsanların geneliyle iyi ilişkilerden zevk almanın yolu, onlara tamamen eşdeğerlerde yaklaşmaktır. Bununla beraber eşit yetenekleri, pozisyonları ya da bir teşkilattaki eşit rolleri kastetmiyorum. Daha doğrusu, insana ilişkin his esasında, senin diğerklerini, eşdeğer olarak görebileceğini kastediyorum.

Sen empatini geliştir. Daha iyi olacaksın, daha iyi anlayacaksın, bir sonuç olarak daha sevecen bir lider olacaksın. Diğerklerinin sana nasıl benzediğini doğrulayacaksın.

Eğer bir yabancınn adımlarıyla yürüyebilirsen; asla bilmediğin, asla bilmediğin şeyler öğreneceksin (Gerling, 2000).

2.e.Empati Eğitimi

Empati eğitiminde asıl amaç, insanların özünde var olan empati kurma becerisini ilerletip, her yaş grubundan insanlarla güzel ilişkiler kurulmasını sağlamaktır. Kişinin empatik yeteneklerini geliştirmek için yapılan eğitim, empatik tepkiyi içeren duygusal ve bilişsel yeteneklerin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmakta, empatik aşamada gerekli olan duyguları tanıma, değerlendirme ve adlandırma gibi bilişsel unsurları da kapsamaktadır (Pecukonis, 1990, Kalüopuska, 1992).

2.e.a.Empati Eğitim Teknikleri

Eğitim ile empatik becerinin geliştirilebildiğini ortaya pek çok araştırma vardır. Araştırmacılar özellikle empatik beceriyi genel iletişim becerisinin bir parçası olarak görmektedirler (Dökmen, 1988). Empatik eğitim teknikleri, didaktik, yaşantısal, modelden öğreneme ve rol alma diye dört grupta ele alınmaktadır.

2.e.a.a.Modern Öğrenme Tekniğı

Bir uzmanın model alındığı bu teknikte birey, uzmanın diğerk bir kişi ile gerçekleştirdiğı iletişimi doğrudan veya kayıttan takip ederek empati kurmayı öğrenir. Kişi, rol model olarak uzmanı görmektedir (Dökmen, 1988).

2.e.a.b. Didaktik Eğitim Tekniği

Bu teknikte, kişilere bir uzman tarafından terapötik etkileşim ve empati konusunda kuramsal bilgiler verilir.

2.e.a.c.Yaşantısal Eğitim Tekniği

Bireylerin bir başkası ile gerçekleştirdikleri iletişim, banttan, videodan veya gözlem odasından eğitimi veren uzmanlar tarafından izlenerek geri bildirim verilir.

2.e.a.d.Rol Oynama Tekniği

Birey duruma göre bazen kendisi olarak, bazen de karşısındaki kişinin rolüne girerek iletişim kurar ve empatik becerisini artırmaya çalışır. Psikodramada kullanılan bu rol oynama tekniği, empatik duyarlılığı artırmada etkilidir. Çünkü birey karşısındaki kişinin rolüne girerek olaylara onun bakış açısından bakmaya ve onun hissettiklerini hissetmeye çalışır (Dökmen, 1988).

2 f.Öğretmenlik

Genel anlamda öğretmenlik öğretmenin görevi, meslek ise bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş, sürekli uğraş demektir. Buna göre öğretmenlik mesleği denilince Öğretmenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli öğretim işi veya sürekli öğretim görevi anlaşılır.

Günümüzde öğretmenlik mesleği öğretmen olan kimseler tarafından yürütülür. Öğretmen, mesleği Öğretmek olan kimsedir. Günümüzde öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri kazandıran yükseköğrenimi bitirerek aldığı diplomayla öğretmenlik yapma yetkisini elde etmiş olan kimsedir (Uçan, 2008).

Özet olarak öğrenci kişiliğinin gelişimi ve oluşması öğretmen sayesinde. Bu nedenle Temel'e göre öğretmenlik mesleğini yapacak kişilerin belli özelliklere sahip olması beklenmektedir.

Bu özellikler;

1. Öğretmenlik bir amaç olmalıdır. Mesleğe isteyerek ve seyerek gelinmelidir.
2. Beden ve ruh sağlığı açısından öğretmenlik yapmaya engeli bulunmamalıdır.
3. İnsanları sevmeli, onlarla çalışmaktan haz duymalıdır.
4. Mesleğini yüksek gelir getiren diğer mesleklerle kıyaslamamalı ve yüksek maaş beklentisi taşımamalıdır.

5. Okumayı sevmeli, bilimsel gelişmeleri izlemelidir.

6. Yurdun her köşesinde görev yapma konusunda istekli olmalıdır.

Toplum tarafından kabul görmüş değerleri bünyesinde toplayan öğretmen, başarılı ve iyi öğretmendir. Birde toplum tarafından kabul edilmeyen değerler vardır. Bu olumsuz değerlere sahip olan öğretmenler, toplum tarafından "kabul görmeyen öğretmenler" olarak nitelendirilmektedir. İyi bir öğretmende bulunması gereken evrensel değerler ile kötü bir öğretmende bulunan olumsuz değerleri karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşabiliriz. Olumlu değerlere sahip olan öğretmenleri: Samimi, sabırlı, değişebilen, iyi disipline olabilen, dürüst, açık ve güvenilir olan, düşünceleri ile hareketleri uyumu olan, öğrencileri bağımsız birer kişilik olarak görebilen, öğretmeyi seven ve anlayışlı olan, konusunda yeterli olan, ahlaki yönden olgun olan, daima iyi bir plan ve organizasyon yapabilen. Olumsuz değerlere sahip olan öğretmenler ise; her zaman dürüst ve haklı olmayan, olumsuz, katı, daima herkesi eleştiren, Soğuk ve kişiliksiz, öğrencilere karşı arkadaşça olmayan, konusunda bilgili olmayan, anlayışsız olan, disiplini çok zayıf olan, donuk ve can sıkıcı, ahlaki yönden olgunlaşmamış, olarak sıralanmıştır (Göksu M. S.,1998).

Öğretmenlik karmaşık beceriler gerektiren mesleklerinden biridir. Dolayısıyla bu mesleği icra edecek olanların bazı kişisel niteliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin kişilik özellikleri ile verimi ve başarısı arasında sıkı bir ilişki vardır. Hoş görülü, sabırlı, azimli, demokratik tutum sergileyen, sevgi dilini kullanan öğretmenin çevresiyle etkileşimi, öğrenciler üzerindeki etkisi, öğretme başarısı; inatçı, kızgın, kendini beğenmiş, empatiden yoksun gibi olumsuz kişilik özelliklerine sahip öğretmen ile karşılaştırıldığında olumlu kişilik özelliklerine sahip öğretmenlerin çok daha başarılı oldukları görülmektedir. Bu nedenle öğretmenin başarısında kişisel özellikleri çok önemli bir yere sahiptir (Bek Y., 2007).

Kısaca öğretmenlik tüm toplumların ve birey yapılarının şekillenmesinde, çağdaşlaşmada ve medeni bir dünya düzenin kurulabilmesinde önemli bir yere sahiptir (Polat A., 2012). Bu nedenle toplumsal beklentiler ve kazanılması gereken özellikler dikkate alındığında, öğretmenlik, herkes tarafından yapılacak bir meslek değildir (Şimşek H., 2005). Çünkü mesleklerin mesleği olarak tanımlanan öğretmenlik mesleği, diğer mesleklerin bilişsel, devinışsel inceliklerinin öğretilmesi sürecinde rol oynayan kilit bir meslektir (Türer A., 2006).

2.g.Spor

İnsanlar tarihi boyunca yaşama imkânlarını daha iyi hale getirmek için zekâlarını kullanmışlardır. Düşünsel boyutu motorik hale getirebilmek içinde vücutlarını yararlı ve en güzel şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu hareketsel işlevleri en iyi şekilde yapmak içinde en önemli unsur olarak sporu söylemek mümkündür.

Spor kelimesi sözcük kökeni (etimolojik) olarak, disport (“dis” ve “portare”) kelimesinden türemiştir ve işten uzak durmak, anlamına gelir (Özbaydar , 1983).

İngilizce’ de ilk önce “Disport” ya da “Desport” biçiminde yer almış, süreç içerisinde ilk hecelerdeki aşınmanın ardından tek heceli “Sport” kelimesine dönüşmüştür. Ortaçağ’da Fransızca ’da aynı sözcükten eğlenmek ve zevklenmek, top oyunları ve şahinle yapılan avlar anlamında “Se Desporter”, “Se Deporter” biçiminde yararlanılmıştır (Çıdam, 1996).

İnsanlığın tarihi gelişimi içinde spor, önceleri savunma ve saldırıya dayalı sporlar olarak yapılırken daha sonraları bireysel sporlar olarak yapılmıştır. Sporun tarihsel gelişim süreci ilerledikçe spor; bireysel sporlar ve takım sporları olarak gündeme gelmiş yarışma ve müsabakalar halinde insanların üstün gelme arzularını sergileyebilecekleri bir disiplin olarak yapılmaya başlanmıştır (Özdenk, 2011).

Spor, bireysel ya da grup olarak yapılan, belirli kuralları olan, genel olarak yarışmaya dönük zihnin ve bedenın yeteneklerinin gelişmesine katkı sağlayan eğlendirip eğiten aktivitelerdir (Açıkada ve Ergen, 1990).

Spor, bireyin beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme ve gerçek anlamda başarı gücünün arttırılması, kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çabalardır (Aracı, 1999).

Spor geniş bir alana hitap ettiğinden, sporun tanımı konusunda farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni ise sporun uygulanış biçimleri, muhtevası ve farklı tarzda değerlendirilmesindendir (Yetim, 2006).

Spor, ferdin tabi çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olarak, boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde mekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal, 1982).

Spor, çok çeşitli amaç ve araçlarla yapılan, önceden belirlenmiş ve benimsenmiş kurallara farklı derecelerde olsa da uymayı gerektiren, performansı artırıcı bedensel aktivitelerdir (Harmandar, 2004:88).

Spor günümüzde psikoloji, hareket analizi, biomekanik, eğitim, makro sosyoloji, grup dinamiği, tarih ve özellikle biyolojik tüm bilimlerin uzmanlıkları bakımından inceleme konusu olabilmektedir (A.Demirbolat, 1988 s.77).

Spor tanımlarının bazıları, spor alanını aşırı şekilde dar hale getirmekte, sporu sadece elit düzeyde antrenman almış sporcularla sınırlamakta ve özellikle hafta sonlarında, rekreasyonel düzeyde spor katılımlarını dikkate almamaktadır. Sporlara rekreasyonel düzeyde katılanlar, profesyonel ve olimpik düzeyde katılanlardan daha fazladır. Spor hangi düzeyde tanımlanırsa tanımlansın, hangi düzeyde yapılsa yapılsın, katılanların duygu, düşünce ve davranışları (psikolojik durumları) üzerinde etkili olmaktadır (Konter, 2006).

2.g.a.Empati ve Spor

Empati duyarlılığı yüksek olan bireylerin yardım etme davranışının da aynı şekilde yüksek olduğu yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır (Ayten A., 2010). Empati duyarlılığı fazla olan bireylerin insanları daha iyi anlayarak onları mantık süzgecinden geçirdikten sonra insanların durumuna daha fazla önem verip ilgilenmeleri vazgeçilmez bir gerçek olarak düşünülebilir.

Empatiyle ilgili çok çalışma yapıldığı bilinmektedir. Bu çalışmaların birinde şu sonuca varılmıştır. Bireysel sporlarla uğraşan hocaların, takım sporlarıyla uğraşan hocalara göre daha yüksek empati seviyesine sahip oldukları görülmüştür (Lorimer R. and Jowett S., 2009). Buradaki sonuçta gösteriyor ki bireysel ilişkilerin empati üzerinde daha olumlu sonuçlar ortaya çıkardığıdır.

Spor aktivitelerinde genel öge olan sporcu, antrenör, hakem ve seyirciler yarışma ve müsabaka havasının oluşturduğu heyecan ve strese bağlı olarak bazen agresif tutum ve davranışlar sergileyebilmektedirler. Bu hoş olmayan davranışlar sportif ortamlarda bazen saldırganlık ve şiddete dönük olayların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu tür durumların spor müsabakalarında yaşanmaması ve ortadan kaldırılabilmesi için empati kavramının önemi bir kat daha artmaktadır. Sporcu yarışma

ortamında kendisini rakibinin veya yarışmadaki bir hakemin yerine koyabilse, müsabaka ve yarışmanın stresi çok yoğun olsa da daha sakin ve mantıklı düşünüp davranarak sporun kazandırdığı kardeşlik, dostluk, fair play, kazananı kabullenme ve tebrik etme vb. gibi hoş olan hareketleri gösterebilecektir.

Müsabaka ortamları, sporcular, hakemler, antrenörler ve seyirciler açısından farklı his ve beklentilerin yüksek oranda yaşanıldığı ortamlardır. Bu bakımdan sportif etkinlikler esnasında sporcu, hakem, antrenör ve seyircilerde zaman zaman yoğun bir heyecan vardır. Bu heyecanlı ortamda çoğu zaman sporcuların, antrenörlerin, hakemlerin, seyircilerin ve spor adamlarının psikolojik durumları önem arz etmez. Sadece başarı hedefi yönünde düşünüldüğü için çoğu zaman centilmenlik, olimpizm, sportif erdem, psikolojik durum gibi öğeler göz ardı edilebilmektedir. Esasında seyircilerin kendilerini zamanlarının çoğunu sportif çalışmalara ayıran sporcu, antrenör ve hakemlerin yerindeymiş gibi düşünebilmeleri; antrenörlerin kendilerini hakem, sporcu ve seyircilerin yerlerine koyup düşünmeleri; hakemlerinde kendilerini sporcu, seyirci ve antrenörlerin konumuna bırakarak empati kurmaları spordaki kaliteyi ve alınan zevki bir kat daha arttırmaktadır (Öztürk ve diğerleri, 2004). Öztürk ve arkadaşları empati kurmanın spordan alınabilecek zevkin herkes için en üst düzeyde sağlanmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sportif ortamlarda etkileyici olan kişilerin ve sporcuların kesinlikle empati kurmalarının çok önemli olduğu üzerinde durdukları görülmektedir.

Spor alanlarında özellikle spor müsabakaları esnasında; sporcuların empatik becerilerinin spor dalında etkili olacağı mantıklı bir yaklaşımdır. Mücadele eden takımlar arasında takım birlikteliği yüksek olan takımların da başarılı oldukları göz önüne alınırsa takımı oluşturan sporcuların empati düzeylerinin geliştirilmesi doğru sayılabilir (Dorak ve Vurgun, 2006). Empati düzeyi yüksek olan sporcuların takım birlikteliğinin de yüksek olabileceği bunun sonucu olarak başarının kaçınılmaz olduğu fikrini buradan çıkarabiliriz.

Spor yarışmalarında tek hedefin kazanmak olduğu ve bunu gerçekleştirmek için her türlü yolun mubah olabileceği düşüncesine çoğu kez tanık olunmuştur. Rekabet kin ve nefret sarmalı içerisinde korkunç bir hal almaktadır. Sporun dostluk ve kardeşlik içerisinde tatlı bir mücadele ortamı oluşturduğu her daim söylenir fakat bu söylem çoğu kez sözde kalmaktan öteye geçmez (Salmış F., 2011). Salmışında üzerinde durduğu gibi

gerçekte yarışma ortamlarında olması gerekenleri sadece sözle söyleyip eyleme geçirmedikten sonra bir şeylerin düzelmesini ve başarının gelmesini beklemek kendimizi kandırmaktan başka bir şey olmasa gerek.

Sportif tecrübe ile empati ilişkisi arasında çok az şey bilinmektedir. Sportif olarak edinilen tecrübenin, diğer sporculara karşı olan empatiyi azalttığını söyleyebiliriz. Empatiyi takım arkadaşı ile kurmak istese bu kez kişisel performans üzerine odaklanmayı olumsuz olarak etkileyebiliyor. Antrenörler sporcusunun başarılı olması için sporcularının özellikle rakipleriyle empati kurmasını istemezler rakiple empati kurmak ‘‘başarı amacı’’ ile çelişebilmektedir. Bununda başarıyı etkileyebileceğini düşünmektedirler (Salmış F., 2011). Burada belirtildiği üzere sportif tecrübe ile empati arasında fazla bir şey bilinmemekle birlikte antrenörlerin sporculardan beklentisi ister takım arkadaşı ister rakip sporcu olsun kesinlikle empati kurma davranışından kaçınmasıdır. Buradaki amaç sporcuların başarısı olduğu için kurulacak olan empatinin başarıyı olumsuz yönde etkileyebilecek olması düşünülebilir.

Farklı belirlemelerde şunu görüyoruz ki sporun empati gerektiren bir faaliyet olduğunu söyleyebiliriz. Fakat son dönemlerde dostluk ve barışa dönük tutumu fanatizm olumsuz yönde etkilemektedir. Sporcuların müsabakalarda kendilerini gerçekleştirebilmeleri için hangi spor dalı olursa olsun kesinlikle bir rakibe ihtiyaç duymaktadırlar. Burada şunu söyleyebiliriz ki sporcu veya takım olmasa spordaki rekabet düzeyinin bir manası kalmaz. Bir turnuvada yerde kalan rakibi için oyunu durduran sporcu empati sergilemiş olur. Bu tarz durumlara sık olmasa da rastlayabiliyoruz. Ancak empatiyi sportif yarışmalara yeniden kazandırabilirsek, başarma hırsının her şey olmadığı fairplay, dostluk, arkadaşlık vb. gibi değerlerin farkına bir kez daha varılmış olacağından; aşırı hırs, ne olursa olsun kazanma isteği gibi aşırı bir şekilde olumsuzluk ortaya koyabilecek durumlarda dengelenebilir (Salmış F. 2011). Burada Salmış sportif müsabakalarda her şeyin kazanmak olmadığını belirtmiştir. Rakibin yaralanması durumunda veya zor anlarında rakibin sağlığını korumak için verilecek kararın, kazanılacak bir zaferden daha değerli olduğunu söylemiştir. Kendimizi karşımızda bulunan rakibimizin yerine koyup empati kurmak gerektiğini bununda olumsuz aşırılığı dengeleyip dostluğu ve centilmenliği ortaya çıkaracağını söyleyebiliriz.

Empatinin olumlu yönlerini sadece sporda değil sporla iç içe olan beden eğitimi derslerinde de görürüz. Beden eğitimi derslerinde de ne kadar etkili olduğunu Luther A. ve Hotz A. da aşağıda bu konuya değinmiştir.

Beden eğitimi derslerinde kişi kendisini başkasının yerine koyarak onun gibi düşünmek, duygusal yönlerden onun hissettiklerini hissetmeye çalışma gibi empati alıştırmaları vurgulanır. Buradaki asıl amaç karşısındaki insanı daha iyi anlamak ona karşı kalıcı ve pozitif bir anlayış geliştirmektir. Karşılaşılan olumsuz durumlar karşısında anlayışlı olmak ön yargıları gidermekte, saldırganlığı önlemekte buda toplumsal ve sosyal tutumları geliştirmektedir. Empati alıştırmalarına kaynak oluşturabilecek farklı durumlar beden eğitimi derslerinde sürekli gündeme gelmektedir (Luther A. and Hotz A., 2004).

Takım birlikteliğinin yüksek olması, empati düzeyi yüksek olan sporcuların olmasına bağlıdır. Başarılı takımların takım birlikteliğinin yüksek olduğu varsayıldığında sporcuların empati düzeylerinin geliştirilmesi yanlış olmaz (Dorak F., Vurgun N., 2006). Sporcuların empati düzeylerinin geliştirilmesi takım birlikteliğini sağlayacağı bununla başarıyı olumlu yönde etkileyen önemli öğelerden biri olduğu karşımıza çıkmaktadır.

Rekabet içeren fiziksel aktivitenin bazı formlarının empatinin gelişmesini desteklediği söylenebilir. Örneğin, Kalliopuska'nın 1989 yılında yaptığı araştırmasında çocuk baletlerin kontrol grubundan daha empatik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç belki de dansçıların, sporcuların pek de aşına olmadığı, duygusal ifadeye yakın oldukları için ortaya çıkmaktadır. Rekabet içeren spor ortamından daha farklı olan beden eğitimi derslerinde de empati önem göstermektedir (Shields LLD, Bredemeier LJB., 1994).

Empati uygulamaları spor müsabakalarında taraflar arasında problem yaşandığı zamanlar da özellikle uygulanabilir. Taraflar birbirlerini suçlamadan, hakaret etmeden, birbirlerine, zarar vermeden sorunun üzerinde odaklaşırlar. Bu kişiler karşısındakilere empati kurabilme yetisine sahip etkili dinleme becerisi olan kişilerdir. Bu nedenle de sorunu çeşitli bakış açılarından görebilirler. Taraflar bu yaklaşımı benimsediği zaman, her iki tarafın çıkarlarını gözетerek gereksinimlerini karşılayabilecekleri bir anlaşmaya varırlar (Öner U., 1999).

3.BÖLÜM METOT

Bu araştırmanın amacı empati kavramının öğretmenlerin düşünce yapıları, öğretmen-öğrenci ilişkileri boyutunda spor yapan ve yapmayan öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde verdikleri eğitimin kalite standartları açısından ne denli empati kabiliyetine sahip olduklarına bakmaktır. Yapılan çalışma ileriki zamanlarda yapılacak çalışmalara örnek olması açısından da önem arz etmektedir. Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin cinsiyet, yaş, aile yapısı, medeni durum, aylık gelir, branş, görev süresi, okul türü, spor yapma durumu, yapılan spor türü, spor yapma süresi, spor yapma nedenleri ve boş zaman değerlendirme değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermedikleri incelenmiştir. Bu bölümde araştırmanın örnekleme, araştırmada kullanılan ölçme araçları ve veri analiz teknikleri tanımlanacaktır.

3.a.Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmanın örneklemini, Erzurum Milli Eğitim Müdürlüğündeki liselerde görev yapan 320 öğretmen oluşturmaktadır. 183'ü erkek 137'si kadın öğretmenlerden oluşan örneklem grubunun spor yapma durumlarına göre 136'sı spor yaptıklarını bildirmişlerdir. Öğretmenlerin 19'u 25 yaş ve altı, 157'si 26-35 yaş arası, 100'ü 36-45 yaş arası üzere 44'ü 46 yaş ve üstü olduklarını belirtmişlerdir. Örneklem grubunun 282'si çekirdek aile, 38'i geniş aile yapısına sahiptir. Medeni durumlarına göre 251'i evli, 69'u bekâr olduklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların 212'si 2001-3000 TL arası, 62'si 3001 TL - 4000 TL arası, 46'sı 4001 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olduklarını bildirmişlerdir. Branşlarına (bölüm) göre ise 46'sı edebiyat, 42'si matematik, 55'i fen bilimleri, 16'sı coğrafya, 30'u yabancı dil, 20'si tarih, 24'ü beden eğitimi, 8'i görsel sanatlar, 18'i din kültürü ve ahlak bilgisi, 20'si felsefe grubu- rehberlik, 4'ü bilişim, 37'si meslek dersleri branşında olduklarını belirtmişlerdir. Örneklem grubu görev sürelerine göre 162'si 1-10 yıl arası, 114'ü 11-20 yıl arası, 44'ü 21 yıl ve üzeri görev yaptıklarını bildirmişlerdir. Öğretmenler görev yaptıkları okul türlerine göre 146'sı anadolu lisesi, 39'u imam hatip lisesi, 113'ü meslek lisesi, 17'si fen lisesi, 5'i diğer okul türlerinde görev yaptıklarını bildirdiler. Araştırmaya katılan bireyler spor yapma türlerine göre 28'i takım sporu, 89'u bireysel spor, 19'u her ikisini de yaptıklarını beyan etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin haftalık spor yapma saatlerine göre 85'i

2 saat ve altı 32'si 3-5 saat arası, 19'u 6 saat ve üzeri spor yaptıklarını bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan bireylerin spor yapmanızdaki en önemli neden sorusuna 10'u fiziksel görünüm, 92'si sağlıklı olmak, 34'u sosyal aktivite olduğunu bildirmişlerdir. Araştırmaya katılan örneklem grubu boş zamanınızı nasıl değerlendirirsiniz sorusuna, 103'ü kitap okuyorum, 8'i müzik ve eğlence, 37'si spor yaparak, 78'i tv ve pc başında dinlenerek, 20'si arkadaşlarımla, 74'ü sosyal aktivite ve aile ile birlikte değerlendirdiklerini beyan etmişlerdir.

3.b.Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırmada Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelemek için betimsel ve karşılaştırılmalı ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır.

3.b.a. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veriler iki ölçme aracı ile toplanmıştır.

3.b.b.Bilgi Toplama Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi toplama formu katılımcılar hakkında sosyo - demografik bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Bu formda cinsiyet, spor yapma durumları, medeni durumları, aile yapısı, yaş, aylık gelir, branş, görev süresi, okul türü, spor türü, spor yapma süresi, spor yapma nedeni ve boş zaman değerlendirme yönelik sorular bulunmaktadır.

3.b.c.Empatik Eğilim Ölçeği

Dökmen, tarafından geliştirilen EEÖ' nün amacı, kişilerin günlük yaşamdaki empati kurma potansiyellerini ölçmektir. 20 maddeden oluşan ölçek likert tipi 5'li dereceleme ölçeğidir. Bireyler maddeleri okuyup, maddelerin kendileri için ne kadar geçerli olduğuna, "tamamen aykırıdan"dan "tamamen uyguna" ya uzanan bir dereceleme üzerine işaretleme yapılır. Bireyler maddelerdeki görüşe ne derece katıldıklarını her bir maddenin yanında verilen, "1-5" arasında değişen değerlerden birini işaretleyerek belirtmektedirler. Ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 100, en düşük puan 20'dir. Toplam puan bireylerin empatik eğilim puanlarını ifade eder, puanın

yüksek olması empatik eğilimin yüksek olduğunu; düşük olması empatik eğilimin düşük olduğunu gösterir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur. (Dökmen, 1988). Bu değer ölçeğin oldukça yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir

3.b.d. Veri Analiz Teknikleri

Bu araştırmanın amacı Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkileri belirlemek için cinsiyet, spor yapma durumları, aile yapısı, medeni durumları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için “t testi” kullanılmıştır. Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin; yaş, aylık gelir, branş, görev süresi, okul türü, spor türü, spor yapma süresi, spor yapma nedeni, ve boş zaman değerlendirme açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ise ANOVA kullanılmıştır. Farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek içinde Tukey LSD testi kullanılmıştır. Veriler spss 21.0 paket programı ile analiz edilmiş ve anlamlılık düzeyi ($p < 0,05$) olarak alınmıştır. Anketin geçerlilik güvenirlik analizi yapıldığında Ölçeğin güvenirlik katsayısı 0.72 olarak bulunmuştur. (dökmen, 1988). Bu değer ölçeğin oldukça yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir.

4.BÖLÜM: BULGULAR

Bu araştırmanın amacı; Erzurum ilinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelemektir. Cinsiyet, spor yapma durumları, aile yapısı, medeni durumları açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için “t testi” kullanılmıştır. Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin; yaş, aylık gelir, branş, görev süresi, okul türü, spor türü, spor yapma süresi, spor yapma nedeni, ve boş zaman değerlendirme açısından anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla ise ANOVA kullanılmıştır. Farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek içinde Tukey LSD testi kullanılmıştır. Veriler spss 21,0 paket programı ile analiz edilmiş ve anlamlılık düzeyi ($p<0,05$) olarak alınmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	137	42,8
Erkek	183	57,2
Toplam	320	100,0

Araştırmaya 183 erkek ve 137 kadın olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Spor Yapma Durumlarına Göre Dağılımı

Spor yapıyor musunuz?	N	%
Evet	136	42,5
Hayır	184	57,5
Toplam	320	100,0

Araştırmaya 136 spor yapan ve 184 spor yapmayan olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Yaş Dağılımı

Yaş	N	%
25 yaş ve altı	19	5,9
26-35 yaş arası	157	49,1
36-45 yaş arası	100	31,3
46 yaş ve üstü	44	13,8
Toplam	320	100,0

Araştırmaya; 19 -25 yaş ve altı 157, 26-35 yaş arası 100, 36-45 yaş arası 44-46 yaş ve üstü, toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Aile Yapıları Dağılımı

Aile yapısı	N	%
Çekirdek Aile	282	88,1
Geniş Aile	38	11,9
Toplam	320	100,0

Araştırmaya 282 çekirdek aile, 38 geniş aile, olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durumunuz?	N	%
Evli	251	78,4
Bekâr	69	21,6
Toplam	320	100,0

Araştırmaya 251 evli, 69 bekâr, olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Aylık Gelir Dağılımı

Aylık gelir	N	%
2001 TL – 3000 TL arası	212	66,3
3001 TL - 4000 TL arası	62	19,4
4001 TL ve üzeri	46	14,4
Toplam	320	100,0

2001-3000 TL arası, 212, 3001 TL - 4000 TL arası,62, 4001 TL ve üzeri 46 kişi olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 7. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Bölümlerine (Branş) Göre Dağılımı

Bölüm	N	%
1- Edebiyat	46	14,4
2- Matematik	42	13,1
3- Fen bilimleri	55	17,2
4- Coğrafya	16	5,0
5- Yabancı dil	30	9,4
6- Tarih	20	6,3
7- Beden eğitimi	24	7,5
8- Görsel sanatlar ve müzik	8	2,5
9- Din kültürü ve ahlak bilgisi	18	5,6
10- Felsefe grubu-rehberlik	20	6,3
11- Bilişim	4	1,3
12- Mesleki dersler	37	11,6
Toplam	320	100,0

Araştırmaya 46 Edebiyat, 42 Matematik, 55 Fen Bilimleri, 16 Coğrafya, 30 Yabancı Dil, 20 Tarih, 24 Beden Eğitimi, 8 Görsel Sanatlar, 18 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 20 Felsefe Grubu- Rehberlik, 4 Bilişim, 37 Meslek Dersleri olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Görev Sürelerine Göre Dağılımı

Görev Süresi	N	%
1 - 10 yıl arası	162	50,6
11 - 20 yıl arası	114	35,6
21 yıl ve üzeri	44	13,8
Toplam	320	100

Araştırmaya 162 1-10 yıl arası, 114 11-20 yıl arası, 44 21 yıl ve üzeri olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 9. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Okul Türlerine Göre Dağılımı

Okul Türleri	N	%
Anadolu Lisesi	146	45,6
İmam hatip lisesi	39	12,2
Meslek lisesi	118	36,9
Fen lisesi	17	5,3
Toplam	320	100,0

Araştırmaya 146 Anadolu Lisesi, 39 İmam Hatip Lisesi, 118 Meslek Lisesi, 17 Fen Lisesi olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 10. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Spor Yapma Türlerine Göre Dağılımı

Hangi tür spor yapıyorsunuz?	N	%
Takım sporu	28	20,6
Bireysel spor	89	65,4
Her ikisi de	19	14,0
Toplam	136	100,0

Araştırmaya 28 takım sporu, 89 bireysel spor, 19 her ikisi de olmak üzere toplam 136 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Haftalık Spor Yapma Saatlerine Göre Dağılımı

Haftada kaç saat spor yapıyorsunuz?	N	%
2 saat ve altı	85	62,5
3-5 saat arası	32	23,5
6 saat ve üzeri	19	14,0
Toplam	136	100,0

Araştırmaya 85 kişi 2 saat ve altı, 32 kişi 3-5 saat arası, 19 kişi 6 saat ve üzeri, olmak üzere toplam 136 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 12. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Spor Yapmaktaki En Önemli Nedenlerine Göre Dağılımı

Spor yapmaktaki en önemli nedeniniz nedir?	N	%
Fiziksel görünüm	10	7,4
Sağlıklı yaşam	92	67,6
Sosyal aktivite	34	25,0
Toplam	136	100,0

Araştırmaya 10 kişi fiziksel görünüm, 92 kişi sağlıklı olmak, 34 kişi sosyal aktivite olmak üzere toplam 136 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Boş zaman Değerlendirmesine Göre Dağılımı

Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?	N	%
Kitap okurum	103	32,2
Müzik ve eğlence	8	2,5
Spor yaparak	37	11,6
TV ve Pc başında-Dinlenerek	78	24,4
Arkadaşlarımla	20	6,3
Sosyal Aktivite ve Ailem ile	74	23,1
Toplam	320	100,0

Araştırmaya 103 kitap okuyorum, 8 müzik ve eğlence, 37 spor yaparak, 78 tv ve pc başında-dinlenerek, 20 arkadaşlarımla, 74 sosyal aktivite ve ailem ile olmak üzere toplam 320 öğretmen (branşları farklı olan) katılmıştır.

Tablo 14. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	T	P
Erkek	183	65,61	6,91	1,183	,118
Kadın	137	66,46	5,64	1,217	

p0.05

Tablo 14 incelendiğinde farklı branşlardaki kadın ve erkek öğretmenlerin cinsiyetlerine göre empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 15. Katılımcıların Spor Yapma Durumlarına Göre t-Testi Sonuçları

Spor Yapıyor musunuz?	N	X	Ss	T	P
Evet	136	66,55	5,81	1,379	,158
Hayır	184	65,55	6,79	1,411	

p0,05

Tablo 15 incelendiğinde farklı branşlardaki kadın ve erkek öğretmenlerin spor yapma durumlarına göre empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 16. Katılımcıların Farklı Yaş Grubuna Göre ANOVA Sonuçları

Yaşınız?	N	X	Ss	F	P	Fark
25 yaş ve altı	19	69,89	4,86	3,699	,012*	1-2,3,4
26-35 yaş arası	157	66,36	5,73			
36-45 yaş arası	100	65,01	6,87			
46 yaş ve üstü	44	65,09	7,48			
Toplam	320	65,97	6,40			

*p0,05

Tablo 16 incelendiğinde farklı yaş gurubundaki öğretmenlerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 25 yaş ve altı bireylerin empatik eğilim düzeyleri puan ortalamalarının diğer yaş grubundaki bireylerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 17. Katılımcıların Aile Yapılarına Göre t-Testi Sonuçları

Aile yapınız?	N	X	Ss	T	P
Çekirdek aile	282	88,1	6,40	-,002	,884
Geniş aile	38	11,9	5,92	-,002	

p0,05

Tablo 17 incelendiğinde farklı aile yapısına sahip farklı branşlara sahip kadın ve erkek öğretmenlerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 18. Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre t-Testi Sonuçları

Medeni Durumunuz	N	X	Ss	T	P
Evli	251	65,54	6,31	-2,340	,373
Bekâr	69	67,56	6,52	-2,298	

p0,05

Tablo 18 incelendiğinde farklı branşlara sahip kadın ve erkek öğretmenlerin medeni durumlarına göre empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 19. Aile Aylık Geliri Farklı Olanlara Göre ANOVA Sonuçları

Ailenizin aylık geliriniz?	N	X	Ss	F	P	Fark
2001 tl - 3000 tl arası	212	66,3	6,71	,648	,496	--
3001 tl -4000 tl arası	62	19,4	5,90			
4001 tl ve üzeri	46	14,4	5,55			
Total	320	100,0	6,40			

p0,05

Tablo 19 incelendiğinde farklı aylık gelir düzeyinde olan farklı branşlardaki öğretmenlerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 20. Katılımcıların Branşlarına Göre ANOVA Sonuçları

Branşınız?	N	X	Ss	F	P	Fark
1-Edebiyat	46	66,15	7,81	1,192	,024*	7-2,3
2-Matematik	42	64,42	8,56			
3-Fen bilimleri	55	64,78	5,63			
4-Coğrafya	16	64,75	4,90			
5-Yabancı dil	30	67,40	4,53			
6-Tarih	20	65,35	6,79			
7-Beden eğitimi	24	68,12	5,68			
8-Görsel sanatlar ve müzik	8	65,62	5,73			
9-Din kültürü ve ahlak bil.	18	67,88	5,81			
10-Felsefe grubu-rehberlik	20	64,95	6,41			
11-Bilişim	4	67,75	2,75			
12-Mesleki dersler	37	67,13	4,97			
Toplam	320	65,97	6,40			

*p0,05

Tablo 20 incelendiğinde farklı branşlara sahip kadın ve erkek öğretmenlerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Empati eğilim ölçeğine göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile matematik ve fen bilimleri öğretmenleri arasında anlamlı farklılığın olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 21. Katılımcıların Görev Sürelerine Göre ANOVA Sonuçları

Görev Süreniz?	N	X	Ss	F	P	Fark
1 - 10 yıl arası	162	66,98	5,66	4,241	,015*	1-2,3
11 - 20 yıl arası	114	65,07	7,04			
21 yıl ve üzeri	44	64,61	6,75			
Toplam	320	65,97	6,40			

*p0,05

Tablo 21 incelendiğinde mesleki görev süresi farklı olan farklı branşlardaki kadın ve erkek öğretmenlerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Bu anlamlı farklılık 1-10 yıl arasında görev yapan bireylerin, 11-20 yıl arası ve de 21 yıl ve üstü görev yapan bireylerden empati eğilim düzeyleri açısından daha yüksek olduğu sonucu varılmıştır.

Tablo 22. Katılımcıların Çalıştıkları Okul Türlerine Göre ANOVA Sonuçları

Okul Türünüz?	N	X	Ss	F	P	Fark
Anadolu Lisesi	146	66,10	6,98	3,505	,002*	2-4
İmam Hatip Lisesi	39	68,23	6,44			
Meslek Lisesi	113	65,57	5,49			
Fen Lisesi	17	62,52	5,47			
Toplam	320	65,97	6,40			

*p0,05

Tablo 22 incelendiğinde okul türleri farklı olan farklı branşlara sahip kadın ve erkek öğretmenlerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Fen lisesindeki öğretmenlerin imam hatip lisesi, Anadolu lisesi ve meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerden empatik eğilim düzeyleri açısından daha düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 23. Katılımcıların Spor Yapma Türlerine Göre ANOVA Sonuçları

Hangi tür spor yapıyorsunuz?	N	X	Ss	F	P	Fark
Takım sporu	28	20,6	5,42	3,799	,015*	2-3
Bireysel spor	89	65,4	5,79			
Her ikisi de	19	14,0	5,65			
Toplam	136	100,0	5,81			

*p0,05

Tablo 23 incelendiğinde yapılan spor türüne göre farklı branşlardaki kadın ve erkek öğretmenlerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bireylerin yapmış olduğu spor türüne bakıldığında bireysel spor yapan katılımcılar ile her iki sporla uğraşan katılımcılar arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür.

Tablo 24. Katılımcıların Haftalık Spor Yapma Saatlerine Göre ANOVA Sonuçları

Haftada kaç saat spor yapıyorsunuz?	N	X	Ss	F	P	Fark
2 saat ve altı	85	62,5	5,96	2,513	,031*	1-3
3-5 saat arası	32	23,5	4,20			
6 saat ve üzeri	19	14,0	6,91			
Toplam	136	100,0	6,40			

*p0,05

Tablo 24 incelendiğinde haftalık spor yapma saatleri farklı olan farklı branşlara sahip kadın ve erkek öğretmenlerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Haftada 2 saat ve altı spor yapan bireyler ile 6 saat ve üzeri spor yapan bireyler arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür.

Tablo 25. Katılımcıların Spor Yapma Nedenlerine Göre ANOVA Sonuçları

Spor Yapma Nedeniniz?	N	X	Ss	F	P	Fark
Fiziksel görünüm	10	7,4	4,64	4,456	,003*	2-3
Sağlıklı yaşam	92	67,6	5,91			
Sosyal aktivite	34	25,0	5,40			
Toplam	136	100,0	6,40			

*p0,05

Tablo 25 incelendiğinde farklı spor yapma nedenlerine sahip farklı branşlardaki kadın ve erkek bireylerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Sağlıklı yaşam için spor yapan bireyler ile fiziksel görünüm amaçlı spor yapan bireyler arasında empati eğilimleri açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Burada fiziksel görünümüne önem veren bireylerin dışa dönük olduğundan karşılaşılan durumlarda içselleştirme yapmada zorluk yaşanacağını söyleyebiliriz.

Tablo 26. Katılımcıların Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdiklerine Göre ANOVA Sonuçları

Boş Zamanınızı Nasıl Değerlendirirsiniz?	N	X	Ss	F	P	Fark
Kitap okurum	103	66,19	6,56	,450	,813	---
Müzik ve eğlence	8	63,62	5,92			
Spor yaparak	37	66,45	6,29			
Tv ve pc baş.-dinlenerek	78	66,32	6,31			
Arkadaşlarımla	20	65,20	6,21			
Sosyal aktivite ve aile	74	65,54	6,52			
Toplam	320	65,97	6,40			

p0,05

Tablo 26 incelendiğinde boş zamanları değerlendirme seçeneklerine göre kadın ve erkek bireylerin empati eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

5.BÖLÜM TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Erzurum İlinde liselerde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından karşılaştırılmasıdır.

Bu çalışma Erzurum da liselerde görev yapan 183 erkek, 137 kadın olmak üzere toplamda 320 öğretmen üzerinde uygulanmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin yaş dağılımları incelendiğinde çoğunluğunu 26-35 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. Cinsiyet, yaş, aile yapısı, medeni durum, aylık gelir, branşları, görev süresi, görev yaptıkları okul türü, spor yapma durumları, hangi tür spor yaptıkları, haftada kaç saat spor yaptıkları, spor yapmalarındaki en önemli amaçları, boş zamanlarını nasıl değerlendirirsiniz değişkenleri ile empatik eğilim düzeyleri arasında karşılaştırma yapılmıştır.

Bireylerin cinsiyetlerine göre empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Sonuçtan hareketle cinsiyetle empatik eğilim düzeyi arasında ilişkinin olmadığını söyleyebiliriz. Ancak Akbulut, Sağlam'ın (2010) yapmış oldukları sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi çalışmalarında cinsiyet açısından kadın öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri($\bar{x} = 74.35$), erkek öğretmenlerden($\bar{x} = 70.52$) yüksek çıktığı görülmüştür. Bir başka çalışma olan İkiz'in (2009) yapmış olduğu ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların empati düzeylerinin incelenmesi adlı çalışmasında da kadın bireylerin empatik eğilim düzeyleri erkek bireylerin empatik eğilim düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan iki çalışmada çıkan sonuçlar çalışmamızla örtüşmemektedir. Öte yandan Bulut'un (2014) yapmış olduğu öğretmenlerin empatik eğilim becerilerinin demografik ve mesleki değişkenler bakımından karşılaştırılması çalışmasında cinsiyetler arasında manidar bir sonuç bulamamıştır. Bu çalışmada çıkan sonuç ise çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Bireylerin spor yapma durumlarına göre empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Araştırmaya göre spor yapıyor olmak ile spor yapmıyor olmak empatik eğilim arasında herhangi bir bağdaşma söz konusu değildir.

Katılımcıların medeni durumlarına göre empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çıkan sonuç tartışıldığında bireylerin evli veya bekâr olması empatik yönelimleri arasında fark oluşturmadığı görülmektedir. Bulut'un (2014) yapmış olduğu öğretmenlerin empatik eğilim becerilerinin demografik ve mesleki değişkenler bakımından karşılaştırılması çalışmasında evli olan bireylerin puan ortalamaları (=64,43) bekar olan bireylerin puan ortalamalarından (=49,55) yüksek olduğu bulunmuştur. Yine İkiz'in (2009) yapmış olduğu ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların empati düzeylerinin incelenmesi adlı çalışmasında da evli bireylerin puan ortalamaları bekâr olan bireylerden yüksek olduğu izlenmiştir. Ancak Akbulut ve Sağlam'ın (2010) yapmış oldukları sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi çalışmasında katılımcıların medeni durumlarına göre farklılık yoktur. Mutlu ve ark (2014) üniversite öğrencisi tenisçilerde empatik eğilim ve iletişim becerisi çalışmalarında medeni durum açısından anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Bulut ve İkiz'in yapmış oldukları çalışmalar, çalışmamızla ters orantı göstermesine karşın, Akbulut ve Sağlam'ın yapmış olduğu çalışma ile Mutlu ve arkadaşlarının çalışmalarında çıkan sonuç, çalışmamızda çıkan sonuçla aynı doğrultuda olduğu görülmektedir.

Bireylerin aile yapılarına bakıldığında, farklı aile yapılarına sahip kişilerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Farklı yaş grubundaki öğretmenlerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık 25 yaş ve altı bireylerin empatik eğilim düzeyleri puan ortalamalarının diğer yaş grubundaki bireylerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Analize bakıldığında yaş faktörü ilerledikçe bireylerin empati yapma olgunluğunu yavaş yavaş kaybettiği görülmektedir. Yaş aralığı açıldıkça bireylerin istek ve arzularının farklılaşıp olaylara bakış açılarının değiştiği; giderek zorlaşan hayat şartları bireyleri ben merkezilikçiliğe doğru yönlendirdiği, kendisinden başka kimseyi düşünmediği ve bu nedenle kendisine yapılmasını istemediği davranışı başkasına yapmama düşüncesinden uzaklaştığını söyleyebiliriz. Literatür incelendiğinde İkiz'in (2009) yapmış olduğu ilköğretim

okullarında çalışan psikolojik danışmanların empati düzeylerinin incelenmesi çalışmasında yaş değişkeni açısından, çalışmamızda çıkan sonucun aksine herhangi bir anlamlılık bulunmamıştır. Sonuçlar değerlendirildiğinde çıkan sonuçlar açısından ters orantı olduğu anlaşılmaktadır. Tozoğlu ve ark (2015) UEFA klasman futbol antrenörlerinin empatik eğilimlerinin incelenmesi çalışmalarında farklı yaş gruplarındaki antrenörlerin yaş değişkenine göre empatik eğilim ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Çalışmamızın sonuçları ile zıtlık göstermektedir.

Bireylerin gelir düzeylerine bakıldığında farklı aylık gelir düzeyinde olan öğretmenlerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Rehber ve Atıcı (2009) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi çalışmalarında alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin empatik eğilim puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu çalışmanın sonuçları yaptığımız çalışmayla aynı doğrultuda çıkmıştır.

Farklı branşlara sahip bireylerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Empatik eğilim ölçeğine göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile matematik ve fen bilimleri öğretmenleri arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki tutum ve davranışları göz önüne alındığında öğrencilerle iç içe olma ve derste model olma gereksinimi olan bir branşın empatik eğilim düzeylerinin yüksek olması beklenen bir sonuç olduğunu söyleyebiliriz. Bu sonuca karşın Bulut'un (2014) yapmış olduğu öğretmenlerin empatik eğilim becerilerinin demografik ve mesleki değişkenler bakımından karşılaştırılması çalışmasında branş alanları ve empati ortalamaları arasında anlamlı sonuç çıkmadığı belirtilmiştir. Yapılan bu çalışmada çıkan sonuç, yaptığımız çalışma ile zıtlık göstermektedir.

Mesleki görev süresi farklı olan bireylerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu anlamlı farklılık 1-10 yıl arasında görev yapan bireylerin, 11-20 yıl arası ve de 21 yıl ve üstü görev yapan bireylerden empatik eğilim düzeyleri açısından daha yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuca göre meslekteki görev süresine bakıldığında mesleğin ilk yıllarında daha pozitif, karşıdaki kişiyi düşünme görüşlerine

saygılı olma gibi yetkinliklerin üst düzeyde olduğunu, yıllar geçtikçe bu duygu ve düşüncelerden soyutlanıldığını söyleyebiliriz. Yapılan araştırmalarda ise İkiz'in (2009) yapmış olduğu ilköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların empati düzeylerinin incelenmesi adlı çalışmasında meslekte kaç yıldır çalışıyorsunuz sorusuna verilen cevaplar ile empatik eğilim ortalamaları arasında anlamlı bir sonuç çıkmadığı görülmektedir. Bununla birlikte bir diğer çalışma olan Akbulut ve Sağlam'ın (2010) yapmış oldukları sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi çalışmasında da kıdem yılları ile empatik eğilim puan ortalamaları arasında anlamlılık yoktur. Öte yandan Bulut'un (2014) yapmış olduğu öğretmenlerin empatik eğilim becerilerinin demografik ve mesleki değişkenler bakımından karşılaştırılması çalışmasında da kıdem yılları ile empati olgusu arasında manidar bir farklılık bulunmadığı anlaşılmıştır. Literatür çalışması sonucu ulaşılan bu çalışmalar ile yaptığımız çalışma arasında görev süreleri sonuçları açısından ters orantılı sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

Okul türleri farklı olan bireylerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Fen lisesindeki öğretmenlerin imam hatip lisesi, Anadolu lisesi ve meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerden empatik eğilim düzeyleri açısından daha düşük olduğu görülmüştür. Çıkan sonuçlara dayanarak diyebiliriz ki empatik eğilim düzeyi öğretmenlerin görev yaptığı okullara göre değişiklik göstermektedir. Çelik ve Çağdaş'ın (2010) okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi çalışmalarında farklı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin empatik eğilimlerinin çalıştıkları eğitim kurumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışmada çıkan sonuç, yaptığımız çalışma ile zıtlık göstermektedir.

Yapılan spor türüne göre bireylerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında p.0.05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Bireylerin yapmış olduğu spor türüne bakıldığında bireysel spor yapanların ile her iki sporla uğraşan bireyler arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Analizlere bakıldığında, bireysel spor yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri her iki sporu

yapan öğretmenlerden yüksek olduğu görülmektedir. Bayraktar ve ark (2015) spora katılan ve katılmayan lise öğrencilerinin empatik eğilimlerini inceledikleri çalışmada spor türüne göre öğrenciler arasında anlamlı farklılığa rastlamamışlardır. Bu sonuçlar çalışmamızla örtüşmektedir.

Haftalık spor yapma saatleri farklı olan bireylerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında $p.0.05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Haftada 2 saat ve altı spor yapan bireyler ile 6 saat ve üzeri spor yapan bireyler arasında anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Bayraktar ve ark (2015) spora katılan ve katılmayan lise öğrencilerinin empatik eğilimlerini inceledikleri çalışmada da spor yapma saatleri arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Bu bağlamda çalışmamız benzerlik göstermektedir.

Farklı spor yapma nedenlerine sahip bireylerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında $p.0.05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Sağlıklı yaşam için spor yapan bireyler ile fiziksel görünüm amaçlı spor yapan bireyler arasında empati eğilimleri açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Burada fiziksel görünümüne önem veren bireylerin dışa dönük olduğundan karşılaşılan durumlarda içselleştirme yapmada zorluk yaşanacağını söyleyebiliriz.

Boş zamanları değerlendirme seçeneklerine göre bireylerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında $p.0.05$ anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Sonuç değerlendirildiğinde boş zaman değerlendirme seçenekleri ile empatik eğilim düzeyi arasında bir bağlantının olmadığını söyleyebiliriz.

Yapılan çalışma sonucunda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

Yapılan çalışmada empatinin eğitim öğretim ortamda eğitim kalitesinin artması için vazgeçilmez bir öğe olduğunu görmekteyiz. Eğitim için önemli öğelerden biri olan öğretmenlerin empatik yönden kendilerini geliştirmeleri, karşısındaki insanları daha iyi anlayıp davranış sergileyebilmesi için eğitim öğretim programlarına yeterli düzeyde empatiyle ilgili çalışma plan ve programları yapılabilir.

Sporun eğitim öğretim ortamında sosyalleşme açısından olumlu bir etkisinin olduğu yapılan çalışmada görülmektedir. Sporla uğraşan öğretmenlerin empati eğilim düzeylerinin yüksek olduğu varsayıldığında okullardaki sportif alanları yeterli düzeye getirebilirsek eğitim kalitesini bir basamak daha ileri götürülebilir.

Empati ve sporun önemiyle ilgili olarak eğitim öğretim yılının başlangıç ve bitişindeki seminerlerde öğretmenlere bu konuların önemiyle ilgili çalışmalar yapılabilir.

Meslekteki yıllar geçtikçe empati eğilim düzeyinde azalma olduğu görülmektedir. Eğitim öğretim ortamlarında bu empati eğilim düzeyindeki azalmayı yapılacak sportif turnuva veya yarışmalarla bir nebze olsa yükseltilebilir.

Sağlık açısından sporun önemli olduğunu görmekteyiz. Bunun sonucunda iyi bir empati beceri ortaya çıktığı için bu durumu öğretmenlere gelişim seminerleriyle aktarabiliriz.

Yapılan çalışmada spor yapan öğretmenlerin yapmayanlara göre empati düzeyleri daha yüksek olduğu için okul ortamlarındaki sportif alanların yeterli düzeye ve daha iyi hale getirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkada C., & Ergen, E. (1990). Bilim ve Spor. Ankara: Büro Tek.
- Akbulut E., Sağlam H.İ.(2010). Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.
- Akkoyun F. (1982). ‘Empatik Anlayış Üzerine’, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 15 (2) : 63-69.
- Aracı H. (1999). Okullarda beden eğitimi 2. Baskı, Ankara, Bağırhan Yayınevi, s. 13.
- Aydemir Ö. (2005). Güncel Psikoloji ve Psikiyatri. Köroğlu, E. (Ed). Bilkent Ankara: Hekimler Yayın Birliği. (4), 34-36.
- Ayten A. (2010). J. Empati Ve Din: Türkiye’de Yardımlaşma ve Dindarlık Üzerine Psiko Sosyal Bir Araştırma, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Barut Y. (6-9 Temmuz 2004). Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Çatışma Eğilimi Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Malatya.
- Bayraktar G., Tozoğlu E., Öztürk M.E. (2015). Spor’a Katılan ve Katılmayan Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilimlerinin İncelenmesi sstb refereed academic journal of sports, health & medical sciences. jul-sep vol.16. issue 5, p72-87.
- Bek Y. (2007). Öğretmenin Toplumsal/Mesleki Roller ve Statüsü. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Dönem Projesi, Edirne, 2007.
- Bilgin N. (2003). Sosyal Psikolog Kavramlar, Yaklaşımlar Sözlüğü. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Brems C. (1988). “Dimensionality of Empathy and its Correlates”, The Journal of Psychology.
- Budak S. (2005). Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Bulut H., Düşmez H. (2014) Öğretmenlerin Empatik Eğilim Becerilerinin Demografik ve Mesleki Değişkenler Bakımından Karşılaştırılması Sosyal Bilimler Dergisi / Journal of Social Sciences Sayı / No. 5, Nisan / April 2014: 105-115
- Cüceloğlu D. (1998). İyi Düşün Doğru Karar Ver, Etkili Yaşamın Temel Boyutları Üzerine Yakup Bey'le Söyleşiler, Sistem Yayıncılık, 26.Baskı, İstanbul
- Çelik E., Çağdaş A. (2010). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Empatik Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi sayı 23: 23-38
- Çıdam K. (1996). Televizyon ve Spor “ Spor ve Spor Magazin Programlarında Erotizm ve Şiddet”. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 3-7
- Emirbolat A. (1988). Toplum ve Spor Kadioğlu Matbaası 1988 Ankara
- Dorak F. ve Vurgun N. (2006). Takım Sporları Açısından Empati ve Takım Birlikteliği İlişkisi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4 (2), 73-77.
- Dökmen Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi Ve Psikodrama İle Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 21 (1-2) 155-190.
- Dökmen Ü. (1994). Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati Sistem Yayıncılık İstanbul.
- Dökmen Ü. (1997). (Empatik Beceri Ölçeği); İletişim Çatışmaları ve Empati. Sistem Yayıncılık, Ankara.
- Dökmen Ü. (1997). İletişim Çatışmaları ve Empati, 5. Basım, Sistem yayıncılık, İstanbul.
- Dökmen Ü. (2005a). İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık. İstanbul.
- Dökmen Ü. (2005b). Sanatta Ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları Ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Dökmen Ü. (2009). Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati. (5.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erkal M. (1982). Sosyolojik Açıdan Spor. 1. Baskı, İstanbul, Filiz Kitap Evi, s. 119.
- Ford M. E. (1979). The Construct Validity of Egocentrism. Psychological Bulletin.
- Garver C.S. and Scheler M.F. (1996). Perspectives on Personalily, Third Edition, Allyn-Bacon-A. Simon-Schuster Company, Printed in the
- Gençtan E. (1981). Psikanaliz ve Sonrası, Hür Yayın A.Ş. İstanbul.
- Gençtan E.(2005). Psikanaliz ve sonrası. (on birinci baskı) İstanbul; Metis yayınları.
- Gerling K. Ph.D. (2000). Empathy A Key Thinking Skill for Leadership, Published in The Spinal Column, Nelson Marlborough Health Services, Nelson New Zealand, December.
- Goldsteîn A.P. and Michajsls G.Y. (1985). Empathy: Development, training, consequences. Hillsdale, N .J.Lavvrence Erlbaum, Assoc. Pub
- Göksu M S. (1998). Öğretmen Davranışlarındaki Değişikler ve Sebepleri, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.
- Harmandar İ.Hakkı (2004). Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri,1.Baskı,Nobel Yayın Dağıtım,Ankara
- Hançer M & Tanrısevdi A. (2003). Sosyal Zeka Kavramının Bir Boyutu Olarak Empati Ve Performans Üzerine Bir İnceleme, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:27,No:2
- Hoffman M.L. (2000). Empathy and Moral Development, Implications for Caring and Justice, Published by the press syndicate of the university of Cambridge.
- İkiz F.E. (2009). İlköğretim Okullarında Çalışan Psikolojik Danışmanların Empati Düzeylerinin İncelenmesi, ss 346-356.
- Kabapınar Y. (2004). İlköğretimdeki Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılacak Bir Ortaöğretim Etkinliği Olarak Resim Çizimi Yoluyla Empati. M.Ü.AtatürkEğitim FakültesiEğitim BilimleriDergisi,20,85-100.

- Kallhopuska M. (1992). "Holistic empathy education among preschool and school children", Paper Present at the International Scientific Conference Comenius Heritage and Education of Man, March 23- 27, (p. 1-20), Praque
- Karabağ S. G. (2003). Öğretilbilir ve bilişsel bir beceri olarak tarihsel empati
- Konter (2006). Spor Psikolojisi El Kitabı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2006; 72-144
- Köseoğlu S. (1994). Psikolojik danışmanların empatik becerilerinin ve kişilik özelliklerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lorimer R. and Jowett, S. (2009). Empathic Accuracy in Coach-Athlete Dyads Who Participate in Team And Individual Sports. *Psychology of Sport and Exercise*; 10: 152-158.
- Luther A. and Hotz A. (2004). Fairness im Sport-Lernen für's Leben Leibesübungen-Leibeserziehung 48(5), 4-8.
- Mutlu T.O, Şentürk H., Zorba E. (2014). Üniversite Öğrencisi Tenisçilerde Empatik Eğilim ve İletişim Becerisi *international journal of science culture and sport (intjcs)* s1(1): 129-137
- Ömeroğlu E. (2004). "Dramada Duyguların İfadesi".(altıncı Bölüm) Okul Öncesi Dönemde Drama . Ankara; Kök Yayıncılık.
- Öner U. (1999). Çatışma Çözme ve Arabuluculuk Eğitimi. İçinde: Kuzgun Y, (Editör). İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 1999.
- Özbaydar S. (1983). İnsan Davranışlarının Bilimsel Sınırları ve Spor Psikolojisi,
- Özdenk S. (2011). Düzenli egzersizin Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri Üzerine Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Öztürk F. Koparan, Ş. Haşıl, N. Efe, M. ve Özkaya G. (2004). Antrenör ve Hakemlerin Empati Durumlarının Araştırılması. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 19-25.

- Parke R.D. and Hetherington E.M. (1993). Child Psychology, A Contemporary Viewpoint, Mc Graw Hill United States of America. (594).
- Pişkin M. (1989). Empati, Kaygı ve Çatışma Eğilimi Arasındaki İlişki. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 22(2), 775-784.
- Polat A. (2012). Türkiye'de Eğitim Fakültelerine Öğrenci Alım Ölçütlerini Yeniden Düşünmek: Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching 2012; 1 (3): 21-25.
- Rehber E., Atıcı M. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi ç.ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 18, sayı 1, s.323–342
- Rogers C. R. (1975). Empathic: An Unappreciated Way Of Being. The Counseling Psychologist, Vol.5, No.2-10.
- Rogers C.R. (1983). Empatik Olmak, Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir. (Çev. F. Akkoyun). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (Eserin orijinali 1975'te yayınlandı), 16(1), 103-124.
- Salmış F. (2011). Tekno İnsan Çağında İletişim Ve Empati Kaybı, Elit Kültür Yayınları İstanbul.
- Salem R. (1982). "Community Dispute Resolution Through Outside Intervention," Peace & Change Journal VIII, no. 2/3.
- Shields L.L.D. Bredemeier, L.J.B. (1994). Character Development and Physical Activity. USA: Human Kinetics
- Şimşek H. (2005). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi 2005; 1(2): 1-26.
- Tan H. (1992). Psikolojik Yardım İlişkileri, Dayanışma ve Psikoterapi. İstanbul: (MEB Yayınları Öğretmen Kitapları Dizisi).

TDK (1998). Türkçe Sözlük (2. Cilt), Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara.

Tozoğlu E. Bayraktar G. Yurttaş H. (2015). UEFA Klasman Futbol Antrenörlerinin Empatik Eğilimlerinin İncelenmesi 3rd international exercise and sport psychology congress

Traversy T. (2008). Encouraging Empathy in Our Children, An article by Joan

Türer A. (2006). Türkiye’de öğretmen yetiştirme ve sorunlar. Abece Dergisi 2006; 235-236.

Uçal Y. (2008). Psikolog "Günümüz Sorunlarından Empati Kuramamak", Dönüşüm yayınevi.

Uçan A. (2008). "Öğretmenlik" Prof. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi.

Uğur A. (2007). Oluşturmacı sosyal bilgiler öğretiminde örnek olay incelemesi tekniği kullanımının öğrencilerin empatik düşünme becerilerine etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yavuz E.Y. (2005). Yaşam Becerileri Eğitimi. İstanbul: Ceceli Yayınları.

Yetim A. (2006). Sosyoloji ve Spor. Morpa Kültür Yayınları, Ltd. S. İstanbul

EKLER

EK-1 KİŞİSEL BİLGİ FORMU

ANKET

Bu çalışmanın amacı Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından karşılaştırılmasıdır. Katkılarınızdan dolayı **TEŞEKKÜR** ederim.

Muhammet POLAT

Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Cinsiyetiniz?

☐ Kadın

☐ Erkek

2.Yaşınız?

☐ 25 yaş altı

☐ 26-35 yaş arası

☐ 36-45 yaş arası

☐ 46 yaş ve üstü

3.Aile yapınız?

☐ Çekirdek aile

☐ Geniş aile

☐ Parçalanmış aile

4. Medeni durumunuz?

☐ Evli

☐ Bekâr

☐ Boşanmış

5.Aylık geliriniz?

☐ 2000 TL ve altı
ve üzeri

☐ 2001 TL-3000 TL arası

☐ 3001 TL-4000 TL arası

☐ 4001 TL

6.Kadro durumunuz?

☐ Kadrolu

☐ Ücretli

7.Branşınız?

8.Görev süreniz?.....

9.Görev yaptığınız okul türü?

- ☐ Anadolu Lisesi ☐ İmam Hatip Anadolu Lisesi ☐ Meslek Lisesi ☐ Fen Lisesi
☐ Diğer

10.Spor yapıyor musunuz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

11.Hangi sporu yapıyorsunuz?

- ☐ Takım sporu ☐ Bireysel spor ☐ Her ikisi de ☐ Spor yapmıyorum

12.Haftada kaç saat spor yapıyorsunuz?

- ☐ 2 saat ve altı ☐ 3-5 saat arası ☐ 6 saat ve üzeri ☐ Spor yapmıyorum

13.Spor yapmanızdaki en önemli amacınız?

- ☐ Fiziksel görünüm ☐ Sağlıklı yaşam ☐ Sosyal aktivite ☐ Spor yapmıyorum ☐ Diğer.....

14.Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?.....

EK-2 EMPATİK EĞİLİM ÖLÇEĞİ

EMPATİK EĞİLİM ÖLÇEĞİ (GÜNLÜK DAVRANIŞ ANKETİ)						
Aşağıda 20 cümle bulunmaktadır. Cümlelerdeki ifadelere göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi size uygunsa onun üzerine (X) koyunuz.						
		1:Tamamen AYKIRI	2: Oldukça AYKIRI	3: KARARSIZIM	4: Oldukça UYGUN	5: Tamamen UYGUN
1	Çok sayıda dostum var.	1	2	3	4	5
2	Film izlerken bazen gözlerim yaşarır.	1	2	3	4	5
3	Sıklıkla kendimi yalnız hissedirim.	1	2	3	4	5
4	Bana dertlerini anlatanlar yanımdan ferahlamış olarak ayrılırlar.	1	2	3	4	5
5	Başkalarının problemleri; beni kendi problemlerim gibi ilgilendirir.	1	2	3	4	5
6	Duygularımı başkalarına iletmede güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
7	İnsanların film seyrederken ağlamaları tuhafıma gider.	1	2	3	4	5
8	Birisiyle tartışırken bazen dikkatim; onun söylediklerinden çok vereceğim cevaplar üzerinde yoğunlaşır.	1	2	3	4	5
9	Çevremde çok sevilen bir insanım.	1	2	3	4	5
10	Televizyondaki filmler mutlu sonla bitince rahatlarım.	1	2	3	4	5
11	Düşüncelerimi başkalarına iletmede güçlük çektiğim olur.	1	2	3	4	5
12	İnsanların çoğu bencildir.	1	2	3	4	5
13	Sinirli bir insanım.	1	2	3	4	5
14	Genellikle insanlara güvenirim.	1	2	3	4	5
15	İnsanlar beni tam olarak anlamıyorlar.	1	2	3	4	5
16	Girişken bir insanım.	1	2	3	4	5
17	Bir yakınıma derdimi anlatmak beni rahatlatır.	1	2	3	4	5
18	Genellikle hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5

19	Yakınlarım bana sık sık dertlerini anlatırlar.	1	2	3	4	5
20	Genellikle keyfim yerindedir.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler		
Adı Soyadı	Muhammet POLAT	
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum / 01.01.1979	
Eğitim Durumu	Master Öğrencisi	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	
Y. Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	
Bildiği Diller	İngilizce	
Bilimsel Faaliyetleri		
İş Deneyimi		
Stajlar		
Projeler		
Çalıştığı kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı	
İletişim	(553)636 18 83	
E-Posta Adresi	bypolat99@gmail.com	